

Trosa kommun
Samhällsbyggnadskontoret
Linda Axelsson
Planchef
linda.axelsson@trosa.se
Tel 0156-520 37

Datum
2023-03-23
Diarienummer
KS 2022/143

Planeringsstrategi Trosa kommun

Översiktsplan 2021

Trosa kommun
Antagen av kommunfullmäktige 2021-03-17

www.trosa.se/op21

N58° 53' 58" Ö 17° 33' 8"

Innehållsförteckning

Instrumentet planeringsstrategi.....	3
Trosa kommuns gällande översiktsplan.....	3
Ändrade planeringsförutsättningar	3
Ny eller förändrad lagstiftning	4
Internationella, nationella och regionala planer, mål och program	5
Statliga och allmänna intressen	6
Infrastruktur i Trosa kommun.....	9
Möjliga fördjupningar under mandatperioden	12
Strategiska frågor inför framtiden	13
Länsstyrelsens granskningsyttrande ÖP2021	15
Uppföljning, användbarhet och tillämpning	15
Översiktsplanens aktualitet	15
Fortsatt översiktsplanearbete	16
Förslag till beslut och expediering	17

Instrumentet planeringsstrategi

Översiktsplanen anger kommunens inriktning för utveckling på kort och lång sikt. I kommunens översiktsplan redovisas planerad mark- och vattenanvändning, hur kommunen förhåller sig till allmänna intressen samt säkerställer en långsiktigt hållbar utveckling utifrån en mängd perspektiv. Varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan och Trosa kommun har arbetat aktivt med kontinuerlig översiktsplanering under lång tid. Under 2000-talet har fem kommunövergripande översiktsplaner antagits och arbetet har präglats av den kontinuitet som lagstiftaren velat uppnå.

Den 1 april 2020 ändrades plan- och bygglagen och ett av syftena var att ytterligare stärka den kontinuerliga planeringen samt att översiktsplanering ska få större politisk betydelse. För att åstadkomma detta har ett nytt instrument lagts till och kommunerna ska nu senast 24 månader efter ordinarie riksdagsval anta en planeringsstrategi förutsatt att en ny översiktsplan inte antas under samma period. Om kommunen inte gör detta förklaras gällande översiktsplan inaktuell i sin helhet vilket får konsekvenser för kommunens fortsatta arbete. Exempelvis måste detaljplaner i så fall handläggas med ett s k utökat planförfarande samt att andra myndigheter får göra egna bedömningar om hanteringen av den fysiska miljön t ex vid tillstånd enligt miljöbalken.

I planeringsstrategin ska kommunfullmäktige bedöma om översiktsplanen är aktuell samt ta ställning till det fortsatta översiktsplanarbetet. Därutöver ska kommunfullmäktige ta ställning till förändrade planeringsförutsättningar, ändrad lagstiftning mm som kan ha betydelse för planens aktualitet. Översiktsplanen i sin helhet ska bedömas inom ramen för planeringsstrategin. Inför arbetet med planeringsstrategin ska Länsstyrelsen, under mandatperiodens sista 24 månader, lämna ett underlag som redovisar statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. Eftersom Trosa kommun var mitt i arbetet med den nya översiktsplanen aktuell period lämnades inte något sådant underlag.

Trosa kommuns gällande översiktsplan

Trosa kommun antog sin nu gällande översiktsplan den 17 mars 2021 och den vann lagakraft 1 juni 2022 efter att beslutet att anta översiktsplanen blev föremål för laglighetsprövning enligt kommunallagen. Slutligt beslut fattades av Högsta förvaltningsdomstolen drygt ett år efter antagandet. I fortsättningen benämns gällande översiktsplan som ÖP2021.

Ändrade planeringsförutsättningar

I planeringsstrategin ska kommunen beskriva nya eller förändrade planeringsförutsättningar samt hur dessa kan påverka ställningstagandena vad gäller hur mark- och vattenområden ska användas eller hur den byggda miljön ska utvecklas, användas och bevaras. Normalt ska arbetet utgå ifrån Länsstyrelsens

underlag som nämnts har kommunen inte något sådant att tillgå.

Ny eller förändrad lagstiftning

Boverket redovisar den lagstiftning som förändrats som påverkar kommunens översiktliga planering från 2014 och framåt. Kommunen har tagit hänsyn till dessa men de förändringar som skett under de senaste åren behöver beaktas i kommande planprocess.

Plan- och bygglagen, (2010:900)

I april 2020 infördes flera ändringar i 3 kap. - Översiktsplan - PBL med syftet att översiktsplaneringen ska bedrivas kontinuerligt, vara framåtsyftande och att översiktsplanen ska hållas aktuell. Det införs nya bestämmelser om när hela eller delar av översiktsplanen ska anses vara aktuell och upphör att gälla. Kommunen ska anta en planeringsstrategi i början av varje mandatperiod. Vidare fick regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer möjlighet att meddela föreskrifter för att ta fram en digital standard för utformning av översiktsplaner, regionplaner och områdesbestämmelser. Regeringen har ännu inte givit Boverket denna föreskriftssätt vilket innebär att det ännu inte finns några nya föreskrifter att ta hänsyn till. Trosa kommun behöver dock följa detta då det blir en viktig faktor i kommande översiktsplanearbete att förhålla sig till.

Lag (2000:1383) om kommunens bostadsförsörjningsansvar

Redan 2014 trädde omfattande förändringar av lagen i kraft där bl a kommunens riktlinjer för bostadsförsörjningen ska vara vägledande när kommunen redovisar hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder. I oktober 2022 trädde ändringar av lagen ikraft vilka bl a innebär att kommunen ska analysera vilka bostadsbehov som inte kan tillgodoses på den lokala bostadsmarknaden.

Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster

Från den 1 januari 2023 träder förändringar av lagen i kraft. Den nya lagen ställer krav på att alla kommuner ska ha en aktuell vattentjänstplan, ungefär en översiktsplan för va-frågor och skyfall, samt att det blir möjligt med enskilt huvudmannaskap för avloppsanläggningar även inom samlad bebyggelse. Dessa båda förändringar är positiva för Trosa kommun. Att ha en aktuell plan för vatten och avlopp i en växande kommun samt hur skyfall ska kunna omhändertas på ett hållbart sätt är strategiskt viktigt på samma sätt som att vi alltid ska ha en aktuell översiktsplan. Vattentjänstplanen ger tydliga planeringsförutsättningar för hela samhällsbyggnadsprocessen samt ger fastighetsägare, företag, exploatörer m fl tydlig information om kommunens avsikt och syn på framtida utveckling inom området. Tekniska enheten har sedan något år tillbaka arbetat med att ta fram en ny va-plan och den kommer även att inkludera skyfallsdelen samt samrådas enligt gällande bestämmelser. När va-planen samt vattentjänstplanen är antagna kan dessa arbetas in i en kommande översiktsplan.

Att möjliggöra för enskilt huvudmannaskap för en va-anläggning inom samlad

bebyggelse är något Trosa kommun sedan lång tid efterfrågat. I vissa lägen behöver avlopp tas om hand gemensamt men det betyder inte att en kommunal lösning alltid är den bästa. Hade den här möjligheten funnits tidigare hade sannolikt utbyggnaden i Tofsö kunnat hanteras på ett annat sätt.

Lagändringarna påverkar inte översiktsplanens aktualitet utan endast kravet på planeringsstrategi samt hur framtida översiktsplaneprocesser ska utföras.

Internationella, nationella och regionala planer, mål och program

Utöver lagstiftning kan andra faktorer påverka kommunens översiktliga planering. Det kan handla om regionala program och planer, nationella mål m m.

EU:s gröna giv

Europeiska kommissionen har antagit ett paket med förslag för att anpassa EU:s klimat-, energi-, transport- och skattepolitik för att minska nettoutsläppen av växthusgaser med minst 55% till 2030 jämfört med 1990 års nivåer. Medlemsländerna har åtagit sig att göra EU till den första klimatneutrala regionen senast år 2050. Totalt har 600 miljarder euro avsatts till att finansiera den gröna giv och arbete ska ske inom områdena "minska utsläppen", "skapa jobb och tillväxt", "bekämpa energifattigdom", "minska vårt externa energiberoende" samt "förbättra vår hälsa och livskvalitet". Inom ramen för EU:s gröna giv har eller kommer ett flertal direktiv och strategier att formuleras, en av dessa är en gemensam europeisk skogsstrategi.

Mål med särskild relevans för fysisk planering inom Försvar och samhällets krisberedskap

I propositionen Försvar och samhällets krisberedskap (jfr prop. 2019/20:1 Utgiftsområde 6) uttrycker regeringen två mål för krisberedskap som kan vara av särskild relevans för fysisk planering. Dessa mål syftar till att minska risken för olyckor och kriser som hotar vår säkerhet samt att värna människors liv och hälsa genom att upprätthålla samhällsviktig verksamhet och hindra eller begränsa skador på egendom och miljö då olyckor och krissituationer inträffar. Arbetet med krisberedskap har fått allt större betydelse idag. Kriget i Ukraina har ökat vårt fokus på betydelsen av att samhället och dess medborgare har krisinsikt och ett ansvar för beredskapen. Kriget och även åren med Covid-19 pandemin har visat hur sårbart samhället kan vara när det kommer till att tillgodose även basala behov. Inom den fysiska planeringen kan åtgärder vidtas för att säkerställa funktioner för samhällets krisberedskap. Även kriser kopplade till tätare skyfall, översvänningsrisker och höga flöden i Östersjön och Trosaån behöver hanteras via kommunens fysiska planering.

Mål med särskild relevans för fysisk planering inom digital infrastruktur

Det övergripande målet för digitaliseringspolitiken är att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter. Målet presenteras i propositionen Utgiftsområde 22 Kommunikationer (jfr prop. 2020/21:1

Utgiftsområde 22). Digitaliseringen av samhället pågår och behovet av digital infrastruktur ökar. Såväl hushåll som företag ska ha möjlighet att använda sig av elektroniska samhällstjänster och service via bredband. Således är en fortsatt utbyggnad av digitala kommunikationer av största betydelse.

Strukturbild Sörmland

Region Sörmlands nya strukturbild fastställdes av Regionala utvecklingsnämnden i oktober 2020. Parallellt med översiktsplanarbetet har Trosa kommun deltagit i regionens arbete med strukturbild Sörmland. Även om kommunens översiktsplan inte haft en fastställd version att utgå ifrån har ändå regionens riktlinjer funnits med i kommunens arbete.

Kommunen har tagit del av målen och Strukturbild Sörmland. Målen och regionens plan påverkar inte översiktsplanens aktualitet. Det övergripande arbetet styrt av EU:s gröna giv kommer att utgöra grund för medlemsländernas framtida planering. Det kommer att bli en utgångspunkt för kommunens fortsatta översiktsplanarbete med påverkar inte översiktsplanens aktualitet.

Statliga och allmänna intressen

Översiktsplanen ska redovisa kommunens ställningstaganden gentemot statliga intressen. I gällande översiktsplan finns befintliga riksintressen redovisade och på vilket sätt kommunen förhåller sig till dessa.

Riksintresse och områden av betydelse för totalförsvarets militära del enligt 3 kap 9 § miljöbalken

Försvarsmakten har gjort en översyn över sina riksintresseområden och fattat beslut om nya riksintresseanspråk, aktualisering av befintliga beslutade riksintresseanspråk, områden av betydelse och värdebeskrivningar. Inom Trosa kommun finns riksintresseområden för totalförsvaret vilket gör att kommunen i en kommande översiktsplanprocess behöver förhålla sig till det nya beslutet.

Information om installation av solcellspaneler inom riksintressen för totalförsvarets militära del

I takt med att allt fler väljer att installera solceller kan dess förhållande till försvarets riksintressen bli aktuella att studera. För Trosa kommuns del där dessa riksintressen i stort sett uteslutande finns i kustområdet kan frågan aktualiseras när fastighetsägare önskar installera solceller för att på egen fastighet lösa behovet av elektricitet. Försvarsmakten har sedan översiktsplanen antogs informerat kommunen om på vilket sätt samråd ska ske när solceller ska installeras.

Miljökvalitetsnormer

Av översiktsplanen ska framgå hur kommunen avser uppfylla gällande miljökvalitetsnormer, 3 kap 4 § PBL). Det ska framgå om det finns risk för att överskrida miljökvalitetsnormerna eller inte. översiktsplanen kan på så sätt ge

vägledning för kommande beslut vad gäller detaljplaner, bygglov eller förhandsbesked. Underlag för bedömningar finns via nationella databaser.

Översiktsplanen ska ge en helhetsbild över samlade utmaningar och åtgärdsbehov rörande vattenkvalitet inklusive dricksvatten samt vilka åtgärder som behöver prioriteras i samband med den fysiska planeringen för att bibehålla nuvarande status. Vattenmyndigheten för Norra Östersjön har under 2022 tagit fram ett nytt åtgärdsprogram för vatten 2022-2027. Inför kommande översiktsplaneprocess ska relevanta delar arbetas in i kommunens översiktsplan.

Översiktsplanens aktualitet förändras inte av ovanstående dock ska dessa underlag beaktas och arbetas in vid kommande översiktsplaneprocess.

Klimatanpassning och geoteknik

Trosa kommun antog 2018 en ny energi- och klimatplan vilken utgjort en grund för arbetet med ÖP2021. Fysisk planering är ett viktigt verktyg för att minimera och förebygga risker med skador orsakade av exempelvis skyfall, höga flöden i vattendrag eller översvämning. Inom ramen för den översiktliga planeringen har åtgärder vidtagits för att minska risken för påverkan på olika sätt och områden som pekats ut som lämpliga för exploatering har bedömts mot eventuella framtida risker för att säkerställa en hållbar utveckling. Även om kunskapsunderlaget utvecklats under de senaste åren kommer det vara viktigt för Trosa som kustkommun att aktivt följa forskning och utveckling även fortsättningsvis. Översiktsplanen är kommunens klimatanpassningsplan och relaterade frågor hanteras inom olika avsnitt av dokumentet. Sedan 2015 har översiktsplanen ett särskilt vattenavsnitt där många av dessa frågor samlas.

Överlag är de geotekniska förhållandena besvärliga i stora delar av kommunen. mycket av befintlig och tillkommande bebyggelse är belägen på det som varit sjöbotten historiskt. Geotekniskt kan det skilja sig förhållandevis mycket åt mellan två platser även om avståndet inte är så stort. Detta i kombination med det skred som drabbade Vagnhärad 1997 gör att dessa frågor ständigt är aktuella i den kommunala planeringen.

Översiktsplanen hanterar dessa frågor men inför kommande planprocesser behöver nya underlag studeras för eventuellt nya ställningstaganden. Detta påverkar dock inte översiktsplanens aktualitet.

Farligt gods

Genom Trosa kommun passerar två primära transportleder för farligt gods, E4 och Södra stambanan samt tre sekundära, väg 218, 219 och 800. Mängden gods som kan påverka bebyggda områden är förhållandevis liten och som ett verktyg till

kommunens detaljplanering har en modell för riskanalyser arbetats fram sedan ÖP2021 antogs. Detta ger kommunen en systematisk metod för att klargöra när åtgärder krävs och på vilken typ av åtgärder som ska användas. Metoden bygger på en riskanalysmodell framtagen av Länsstyrelserna i Norr- och Västerbotten vars län präglas av gruvdrift och därmed omfattande transporter av farligt gods. Utifrån en platsanpassad analys där ÅDT beräknas i ett 2040-perspektiv samt där faktorer som topografi, tillåten hastighet mm kan tas med i analysen kan kommunen avgöra behov av skyddsavstånd, åtgärder och behov av ytterligare utredningar. Jämfört med länets befintliga vägledning som Länsstyrelsen tog fram 2015 ger den här analysmodellen en mer träffsäker bedömning och leder även till att rimliga krav ställs i detaljplaneskedet.

Analysmodellen påverkar inte översiktsplanens aktualitet men i kommande översiktsplan uppdateras handlingen med information om modellen.

Nationell infrastrukturplan och den regionala infrastrukturplanen

Statlig finansiering av infrastruktur i länet påverkar kommunens utvecklingsmöjligheter. Översiktsplanen är ett viktigt underlag inför arbetet med den regionala infrastrukturplanen samt även i arbetet med nationella infrastrukturprojekt.

Såväl den gällande nationella infrastrukturplanen som den regionala utgör ett underlag för framtida revideringar av kommunens översiktsplan. Vad som i dagsläget är känt påverkar inte översiktsplanens aktualitet.

Naturmiljö

I ÖP2021 föreslås att den södra delen av Hunga strövområde ska omvandlas till naturreservat med särskilt fokus på att tillgängliggöra naturområdet, öppna upp för aktiviteter och skapa leder för personer som annars kan ha svårt att ta sig ut i naturen t ex rullstolsburna. Detta skulle vara möjligt eftersom naturvärdena i sig inte är av så hög nivå att de är skyddsvärda utan i det här fallet skulle tillgängliggörandet vara det huvudsakliga skälet till inrättandet. Frågan hängde också nära ihop med att skydda naturen i anslutning till den planerade vägen Infart västra Trosa. Sedan översiktsplanen antogs har vägprojektet avslutats p g a kraftiga kostnadsökningar och därmed finns behovet av skydd kopplat till vägen inte längre kvar. Dock finns fortfarande intresset att ytterligare öppna upp den södra delen inom kommunägd mark för olika typer av friluftaktiviteter och därför kan det finnas skäl att ompröva ställningstagandet kring naturreservatet i området. Istället för att arbeta mot ett naturreservat på kommunens mark är det mer lämpligt att definiera ett område för friluftaktiviteter och se över möjligheten för mer tillgängliga stigar och vägar så att delar öppnas upp för fler. Hunga strövområdes betydelse betonas dock fortfarande och det är viktigt att verka för att

det även i framtiden är möjligt att ta ströva genom naturen från Vagnhärad till Trosa.

Den kommande översiktsplanen föreslås revidera antagandet kring den södra delen av Hunga strövområde men de förändrade förutsättningarna betyder inte att översiktsplanen inte skulle vara aktuell.

Kulturmiljö

Trosa kommun har vuxit under de senaste åren och nya områden har tagits i anspråk. Detta ställer krav på hur kommunen förhåller sig till känsliga kulturmiljöer. I ÖP2021 förs en diskussion kring höga hus i Trosa stad samt eventuella behov att uppdatera kunskapsunderlag på bebyggelse inom riksintresseområdet. Under kommande mandat period kan detta vara underlag som är lämpliga att ta fram inför en framtida översiktsplanprocess.

En uppdatering av kunskapsunderlagen vore positivt inför kommande planprocess men dagens material ger inte skäl till att förklara gällande översiktsplan inaktuell.

Infrastruktur i Trosa kommun

Sedan gällande översiktsplan antogs har beslut fattats som berör infrastrukturprojekt som påverkar den översiktliga planeringen på kort och lång sikt. Det finns även beslut som är på väg och fattas som är av betydelse för kommunens utveckling.

Långsiktig lösning för hantering av kommunens avloppsvatten

Trosa kommun har fattat beslut om att ersätta dagens reningsverk i Trosa och Vagnhärad med ansluta sig till Himmerfjärdsverket i Botkyrka kommun genom en överföringsledning. Detta har bedömts som det bästa och mest långsiktiga alternativet såväl ur ett miljöperspektiv som för den kommunala ekonomin. Att bygga egna reningsverk riskerar att på sikt skapa samma problem som idag med bristande kapacitet och höga investeringskostnader för att nämna några. Dagens våtmarker kan fortfarande användas till annat, t ex rening av dagvatten, vilket kommer att utredas framgent.

Resväg västra Trosa istället för Infart västra Trosa

Trosa kommun arbetade under flera år tillsammans med Trafikverket om att bygga en ny infart till västra Trosa i syfte att bli höja trafiksäkerheten i centrala Trosa och avlasta de känsliga delarna av riksintresseområdet från trafik. Tyvärr drevs kostnaderna upp och i ett gemensamt beslut mellan kommunen, Trafikverket och Region Sörmland avbröts projektet. Som en ersättning för att lösa de problem den nya infarten var tänkt att lösa inleddes ett nytt projekt, Resväg västra Trosa, vilket dels studerat centrala Trosa och möjliga åtgärder där och nu pågår arbetet med att

kartlägga lämpliga åtgärder på det statliga vägnätet. Målsättningen är att flytta över så mycket trafik som möjligt från de västra delarna av Trosa stad mot väster och därmed avlasta de centrala delarna.

Ostlänken

Järnvägsplanen har sedan ÖP2021 antogs skickats vidare till planprövning hos Trafikverket centralt och detaljplanen för resecentrum i Vagnhärad har vunnit lagakraft. Förberedande arbete pågår t ex arkeologiska förundersökningar och tillståndsprövning för vattenverksamhet. Förhoppningen är att järnvägsplanen vinner lagakraft under 2023 och att upphandling av entreprenör kan påbörjas så att byggstart kan ske enligt plan.

Väg 218

En av de viktigaste vägsträckorna i kommunen är väg 218 vilken utretts av Trafikverket de senaste åren. En vägplan har tagits fram för att säkerställa åtgärder som förbättrade korsningspunkter, uppgraderade hållplatser samt viltåtgärder. Vägplanen har vunnit lagakraft och byggstart är planerad till 2023 med en produktionstid på två år. För Trosa kommun är åtgärderna mycket högt prioriterade.

Långgrund 1 och 2

Under de senaste åren har möjligheten att etablera en större vindkraftsanläggning i kommunens södra delar utretts. Det handlar om en större anläggning med drygt 180 stycken 335 m höga vindkraftverk. Cirka 60% av Långgrund 1 är belägen inom Trosa kommun. Området är beläget strax söder om Skärgårdsreservaten och påverkas av ett flertal riksintressen angränsar till naturreservat och Natura 2000-områden. Utredningsarbetet har kommit vidare jämfört med när översiktsplanen antogs och avgränsningssamråd inför ansökan har pågått under vintern 2023.

Underlaget till kommande översiktsplan behöver uppdateras utifrån ovanstående men det påverkar inte översiktsplanens aktualitet.

Nya kommunala styrdokument

Trosa kommun arbetar kontinuerligt med att uppdatera sina styrdokument. Under de senaste åren har nya antagits och några är på väg mot antagande vilka kommer att utgöra underlag i nästa översiktsplaneprocess.

Kollektivtrafikplan

Under 2022 antog Trosa kommun en ny kollektivtrafikplan. Syftet med planen att ge ledning för den långsiktiga visionen för vad kommunen vill åstadkomma, peka på utvecklingsbehov samt redovisa konkreta förslag på åtgärder. Kollektivtrafikplanens fokus är att öka kollektivtrafikens attraktionskraft samt att förbättra möjligheterna för att resa kollektivt.

Bostadsförsörjningsprogram

Som nämnts tidigare har lagstiftningen kring kommunernas bostadsförsörjning stärkts. Översiktsplanen är det enskilt viktigaste dokumentet för att förbereda för framtida bostadsbyggande men i enlighet med gällande lagstiftning har ett nytt bostadsförsörjningsprogram tagits fram sedan översiktsplanen antogs. I programmet redovisas kommande planerat bostadsbyggande samt kommande behov.

Gång och cykelvägsanalys

Den senaste tioårsperioden har arbetet med att förbättra gång- och cykelvägsnätet varit högt prioriterat. Det handlar både om att knyta ihop tätorterna men också att binda ihop gång- och cykelvägar inom tätorterna så att ett mer finmaskigt nät skapas. Det ska vara enkelt att gå eller cykla till viktiga målpunkter. Kopplat till de tidigare framtagna gång- och cykelvägsanalyserna har riktade satsningar gjorts för att kunna genomföra de åtgärder som identifierats. Samtidigt har analyserna utgjort underlag i exempelvis diskussioner med exploatörer som fått bidra med exploateringsersättning för en del åtgärder. Eftersom genomförandet varit högt prioriterat har uppdateringar gjorts regelbundet och under 2022 antogs en ny gång- och cykelvägsanalys. Utöver att peka ut stråk och kopplingar har det nya dokumentet även pekat på andra behov såsom säkra cykelparkeringar och skyltning mm.

VA-plan, vattentjänstplan och dagvattenstrategi

Sedan ÖP2021 antogs har Tekniska enheten påbörjat arbetet med en ny VA-plan och därtill hörande dokument. Kopplat till detta och med tanke på den ändrade lagstiftningen pågår även arbetet med kommunens vattentjänstplan. Enligt tidplanen kommer dessa dokument att färdigställas och antas under 2023 vilka sedan kommer att utgöra viktiga underlag till kommande översiktsplanearbete.

Vattenskyddsområde Sörtuna

Trosa kommun har under lång tid arbetat med att ta fram nya föreskrifter och skyddsområden för vattentäkten vid Sörtuna. Omfattande utredningar har tagits fram och nya avgränsningar har föreslagits. En diskussion har förts med Länsstyrelsen om beslutsgången där Länsstyrelsen överlämnat beslutsförfarandet till Trosa kommun. Kommunen har påtalat utmaningar kring detta både ur ett jävsperspektiv men också utifrån hur formellt beslut kan fattas med tanke på hur kommunens nämnder är organiserade och dess olika myndighetsroller. Enligt planen ska dock kommunen fatta beslut om detta framöver. Nya föreskrifter och skyddszoner kommer att påverka möjligheten för enskilda fastighetsägare att använda sina fastigheter men då arbetet med uppdatera skyddet för Sörtuna pågått under lång tid har frågan varit aktuell i tidigare översiktsplaneprocesser.

Energi- och klimatplan för Trosa kommun

År 2018 antog kommunfullmäktige en ny energi- och klimatplan för Trosa kommun. Syftet med planen var att underlätta för kommunen att uppnå de nationella energi- och klimatmålen. Planen omfattade energi- och transportsektorn inom kommunens

geografiska område. Utifrån planen har kommunen sedan arbetat sektorsövergripande för att minska kommunens klimatpåverkan. Kommande år kommer en ny energi- och klimatplan arbetas fram. Resultaten från denna kommer att arbetas in i kommande översiktsplanearbete.

Samtliga dessa styrdokument kommer att utgöra viktiga underlag i det kommande översiktsplanearbetet. Att de tillkommit efter ÖP2021:s antagande påverkar inte dess aktualitet.

Möjliga fördjupningar under mandatperioden

Trosa kommun har sedan länge arbetat med att ta fram fördjupningar inom områden som i senaste översiktsplaneprocessen identifierats om betydelsefulla frågeställningar inför framtiden. Dessa fördjupningar har sedan arbetats in i den nya översiktsplanen. I ÖP2021 identifieras några sådana frågeställningar

Fördjupning Tureholmshalvön

Under 2000-talet har kommunen märkt av en ökad mängd förfrågningar om förhandsbesked och bygglov på Tureholmshalvön. Kommunalt VA har byggts ut till Lagnö och Hagstugan och vid ett genomförande av ett planprojekt vid Gillbergsvik skulle det kommunala VA-nätet kunna sträcka sig ännu längre ut på halvön. Därutöver väcks kontinuerligt andra frågeställningar rörande naturmarken, nu senast att hägna in ett större område och hålla vilt för jakt. Mot bakgrund av detta skulle det finnas ett intresse att studera Tureholmshalvön i en fördjupning och utifrån den arbeta fram riktlinjer i en kommande översiktsplan.

Översiktlig utredning och strategi för långsiktig tillkomst av verksamhetsmark

Det lokala näringslivet är starkt i Trosa kommun och har vuxit under 2000-talet. Kommunen har attraherat nya företag att etablera sig samtidigt som befintliga företag utvecklats och vuxit kontinuerligt. Detta har resulterat i en ökad efterfrågan på verksamhetsmark vilket kommunen försökt tillgodose genom planläggning. För några år sedan avslutades planarbetet för ett nytt verksamhetsområde i Vagnhärad, Mölnaängen, vilket såldes slut på kort tid. I kommunens översiktsplan finns områden markerade som verksamhetsmark eller strategisk mark men dessa påverkas samtidigt av andra starka intressen. Exempelvis finns stora områden utpekade i norra Vagnhärad som idag påverkas och hindras från planläggning av riksintresset för Ostlänkens utredningskorridor. I syfte att möta den efterfrågan som finns har kommunstyrelsen givit planutskottet i uppdrag att ta fram en utredning och strategi för att långsiktigt säkerställa tillgången på verksamhetsmark.

Trafikföring i norra Trosa och Tomtaklint

Sedan slutet av 1970-talet har Tomtaklintområdet byggts ut i ett flertal etapper. Bostäder dominerar men det finns även andra starka målpunkter som genererar trafik i form av skolor och förskolor, idrottsanläggningarna vid Tomtaklint som dessutom byggs ut samt Trosa vårdcentral, Folk tandvården och Ängsgården. Under

de senaste åren har ytterligare detaljplaner för nya bostäder tillkommit och den senaste berör området mellan vårdcentralen och Stensundsvägen och möjliggör en relativt stor förtätning med bostäder och verksamhetslokaler. Samtidigt som kollektivtrafik byggs ut i området och Stensundsvägens externa delar numera hör till Trosa kommun kan en översyn av trafikföringen vara intressant att göra med tanke på den fortsatta utvecklingen. Ambitionen är att säkerställa attraktiva och trafiksäkra miljöer där invånare och besökare lätt kan ta sig mellan bostäder och målpunkter.

Lokalisering av nya skolor i Trosa och Vagnhärad

Trosa kommun har hört till en av de snabbast växande kommunerna i landet de senaste åren. I takt med att befolkningen ökar ställs också fler krav på kommunen att ordna offentlig service. Inom kommunen finns en lokalstyrgrupp som utifrån befolkningsprognoser och förväntad tillkommande bostadsbebyggelse planerar kommunens framtida behov av lokaler. Detta tillsammans med uttalade strategier för hur stora förskolor eller skolor som passar för kommunen kan behov förutses och lyftas i tidiga skeden. Inför en kommande översiktsplaneprocess kan ett sådant arbete behöva ske där nya platser för skolor pekas ut. Redan idag förs ett resonemang i ÖP2021 om detta men utan att peka på exakta platser.

Ovanstående utredningar kommer att vara värdefulla underlag inför kommande översiktsplanering men påverkar inte gällande översiktsplans aktualitet.

Strategiska frågor inför framtiden

Översiktsplanen syftar till att ange kommunens inriktning på kort och lång sikt och är i grunden en mark- och vattenanvändningsplan i enlighet med PBL:s portalparagraf 1 kap 1§:

"I denna lag finns bestämmelser om planläggning av mark och vatten och om byggande. Bestämmelserna syftar till att, med hänsyn till den enskilda människans frihet, främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer."

Planen ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas samt hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Grunddragen ska framgå av en karta. Genom en aktiv översiktsplanering kan kommunen vara proaktiv och agera när oväntade händelser inträffar.

Kris och beredskap

I slutet av den förra mandatperioden påverkades samhället kraftigt av coronapandemin vilket för Trosa kommuns del ledde till att en mängd olika frågor skulle hanteras inom ramen för verksamheten men också i den fysiska miljön och för kommunen viktig infrastruktur. Därutöver har Rysslands invasion av Ukraina på

flera sätt påverkat samhället under året även om aggressionen pågått ända sedan år 2014. En ökad krismedvetenhet och insikt i vikten av att arbeta för en god beredskap har infunnit sig generellt och även om Trosa kommun sedan lång tid tillbaka arbetat med dessa frågor samt utvecklat sin organisation för ändamålet har medvetenheten fått en vidare spridning. En del frågeställningar kan beröra mark- och vattenanvändningen medan andra kanske mer berör tjänster och funktioner. Betydelsen av utpekade riksintressen för försvarsmakten kan exempelvis bli större eller behovet att på olika sätt skydda samhällsviktiga funktioner.

Funktioner för ett hållbart samhälle

Samhällets sårbarhet har också visat sig på flera sätt bl a i de ökande energipriserna och risken för att leveranser av el inte kan säkerställas under vissa tider på året. Frågor som att säkerställa livsmedelsförsörjning, mediciner, tillgång till dricksvatten och andra samhällsviktiga funktioner har ökat i betydelse. I gällande översiktsplan hanteras flera av dessa frågor men inför framtiden kan dessa öka i betydelse ytterligare.

Gröna och blå strukturer i en växande kommun

Under de senaste åren har Trosa kommun hört till en av de snabbast växande kommunerna där också flest bostäder byggts per capita. I en kommun präglad av hög tillväxt gäller att hitta en balans och även peka på områden viktiga att bevara. Sedan år 2006 har kommunen arbetat med begreppet prioriterad grönstruktur och inledningsvis pekades områden såsom Hunga strövområde, Lånestaheden och Tomtaklintskogen m fl ut. Begreppet har sedan vidgats och ytor som definierats som prioriterad grönstruktur har kontinuerligt ökat och även inkluderat för tätorterna viktiga parkområden eller stråk utmed Trosaån. Dessa områden har betydelse ur flera perspektiv. Det handlar både om att stärka gröna och blå värden såsom biologisk mångfald, spridningstråk och ekosystemtjänster men också ur ett rekreations- och folkhälsoperspektiv är dessa områden viktiga. Inom ramen för kommunens klimatarbete utgör de gröna områdena viktiga grundstenar då de kan ta hand om regnvatten eller översvämningar samt erbjuda skugga vid höga temperaturer för att nämna några aspekter. I det fortsatta översiktsplanarbetet kommer de gröna områdenas olika funktioner att belysas och lyftas fram och det är även möjligt att fördjupningar inom olika sektorer kommer att göras. Det betyder dock inte att alla dessa studier görs inom ramen för översiktsplanen.

Tillgång till gröna och blå strukturer har också betydelse när det handlar om friluftsliv och folkhälsa. Närhet till rekreation och möjlighet till rörelse stärker kommunens invånare oavsett ålder. I kommande översiktsplanarbete kan rekreation kopplat till folkhälsa bli en vidareutveckling jämfört med redovisningen idag.

Sedan ÖP2021 antogs har vissa strategiska frågor ökat i betydelse. Ny kunskap tillkommer kontinuerligt och i en kommande översiktsplanprocess behöver förhålla sig till detta. Gällande översiktsplan hanterar flera av dessa frågor och kan komma

att fördjupas ytterligare i framtiden. De nya förutsättningarna påverkar dock inte översiktsplanens aktualitet.

Länsstyrelsens granskningsyttrande ÖP2021

Länsstyrelsen har i sitt granskningsyttrande lyft en del frågeställningar som kan behöva fördjupas i kommande detaljplaner eller prövningar. De områden som lyfts fram rör vissa riksintressen, miljökvalitetsnormer för vatten, frågor relaterat till översvämning, ras, skred och erosion relaterat till klimatförändringar samt värdering av jordbruksmark i de fall sådan berörs av utpekade områden.

Trosa kommun är medveten om Länsstyrelsens granskningsyttrande och studerar noga de frågor som lyfts när områden blir aktuella för detaljplaner eller annan myndighetsutövning. Det finns dock inte något skäl att utifrån granskningsyttrandet förklara översiktsplanen inaktuell.

Uppföljning, användbarhet och tillämpning

Ambitionen har sedan länge varit att översiktsplanen ska vara lättillgänglig och användbar för såväl enskilda medborgare, företag och föreningar som för kommunens tjänstemän och politiker. Översiktsplanen finns i sin helhet på kommunens hemsida och den tryckta versionen finns på kommunens bibliotek, Samhällsbyggnadskontoret och i kommunhuset utöver på enskilda kontor inom organisationen.

Sedan tidigare mandatperioder har översiktsplanen och dess olika fördjupningar följts upp kontinuerligt och den är ett levande dokument som används inom verksamheten. För arbetet med detaljplaner, förhandsbesked och bygglov exempelvis ger den ett starkt stöd och underlättar även handläggningen av enskilda ärenden. Samtidigt är den väl spridd i kommunen vilket gör att invånare, fastighetsägare och exploatörer förstår dess värde som rådgivande dokument. I den mån andra myndigheter använder kommunens översiktsplan i sina beslut är bedömningen att underlaget uppfattas som aktuellt och väl underbyggt.

Översiktsplanens aktualitet

Översiktsplanen bedöms ge vägledning om kommunens mark- och vattenanvändning på kort och lång sikt. Den redovisar hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras samt hur kommunen avser tillgodose de värden berörda riksintressen avser att skydda. Trosa kommun menar att översiktsplanen ger stöd för att miljökvalitetsnormer följs. Mot bakgrund av det bedöms översiktsplanen vara aktuell i förhållande till de samhällsintressen som anges i 3 kap 3§, 4§ andra stycket 1 och 2 samt 5§ PBL, se utdrag nedan:

Plan- och bygglag (2010:900) 3 kap 3-5§§

3 § Kommunen ska i översiktsplanen redovisa grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden för hela kommunen. Grunddragen ska framgå av en karta.

Av planen ska det även framgå hur kommunen anser att den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Lag (2020:76).

4 § Kommunen ska i översiktsplanen redovisa de förhållanden som med hänsyn till de allmänna intressena i 2 kap. kan ha en väsentlig betydelse för sådana beslut som avses i 2 § andra stycket. Riksintressen enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken ska alltid redovisas.

Av planen ska det även framgå hur kommunen anser att

1. riksintressen ska tillgodoses,
2. gällande miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken ska följas, och
3. förhållanden av väsentlig betydelse i övrigt bör beaktas. Lag (2020:76).

5 § Av översiktsplanen ska även följande framgå

1. hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder,
2. hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen,
3. sådana områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen som avses i 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken,
4. kommunens syn på risken för skador på den byggda miljön som kan följa av översvämning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra,
5. om översiktsplanen avviker från en regionplan för länet, på vilket sätt den gör det och skälen för avvikelsen, och
6. sådana områden och verksamheter som angår två eller flera kommuner eller är av regional betydelse.

Om länsstyrelsen inte har godtagit planen i en viss del, ska det anmärkas i planen. Lag (2020:76).

Fortsatt översiktsplanearbete

Trosa kommun kommer att fortsätta arbeta kontinuerligt med översiktsplanen på samma sätt som gjorts tidigare. Utifrån de punkter planeringsstrategin lyfter fram kommer arbetet inledningsvis inriktas på de fördjupningar som lyfts fram samt att säkerställa att kommande styrdokument samt att nationella och regionala mål kan arbetas in i den nya översiktsplanen.

När arbetet med ÖP2021 inleddes år 2019 beslutade planutskottet att fortsätta arbeta utifrån befintlig Trosa-modell. Boverkets översiktsplanemodell studerades och delar från den togs in samtidigt som delar valdes bort. När det gäller att gå till en renodlat digital översiktsplan från den form som finns idag där allt underlag är

digitalt och den tryckta versionen finns i digital form på hemsidan i form av pdf-filer i sin helhet samt uppdelad i avsnitt valde kommunen att även där fortsätta enligt den egna öp-modellen. Vid tidpunkten fanns inte några riktigt goda exempel på digitala översiktsplaner som motsvarade kommunens önskemål samt att kommunens digitala kartverk inte utan omfattande arbete kunde konverteras till mer publika programvaror eller webbläsare.

Under år 2022 har Samhällsbyggnadskontoret arbetat med att tillgängliggöra framförallt detaljplaner men också påbörjat ett förberedande arbete för att inför nästa översiktsplaneprocess kunna bli mer digitaliserad. Numera finns även goda exempel att lära av vilket gör att omvandlingen från Trosa kommuns traditionella format till ett digitalt kan underlättas. Det gäller dock att fundera på hur kommunen på bästa sätt tar med de positiva delarna av en förhållandevis omfattande tryckt version till en mer begränsad webb-öp.

Normalt brukar arbetet med att ta fram en översiktsplan ta ca ett till två år i Trosa kommun. Redan nu pågår ett förberedande arbete och uppdrag finns för en del av de fördjupningar och styrdokument som nämns ovan. Det kan finnas en fördel i att påbörja planarbetet mot slutet av mandatperioden för att sedan kunna anta en ny översiktsplan under nästkommande mandatperiods första 24 månader.

Förslag till beslut och expediering

Samhällsbyggnadskontoret föreslår att:

1. Planeringsstrategin antas.

När kommunfullmäktige antagit planeringstrategin ska beslutet tillkännages på kommunens anslagstavla. Inom två veckor efter att beslutet har tillkännagetts ska kommunen skicka planeringsstrategin samt ett protokollsutdrag med beslutet till Boverket, Länsstyrelsen, Region Sörmland samt de kommuner som berörs. Planeringsstrategin ska även finnas tillgänglig på kommunens webbplats.